

Posudek oponentky na bakalářskou práci Gabriely Štěrbové s názvem

„Vliv délky a kvality vlasů na atraktivitu ženské tváře“

Cílem práce G. Štěrbové bylo znovu prozkoumat problematiku atraktivity ženských vlasů, tentokrát zejména s důrazem na jejich délku a kvalitu. V teoretické části autorka shrnuje výzkumy, které se týkají různých jevů, jež ovlivňují atraktivitu tváře obecně a poté atraktivitu vlasů. Následná empirická práce testuje vzájemnou souvislost dílčích charakteristik vlasů a poté souvislost těchto vlasových charakteristik s hodnocenou atraktivitou fotografií portrétů žen s vlasy.

Co se týče teoretické části, celkově působí povrchním nepropracovaným dojmem, kde se autorka jen letmo dotýká různých aspektů souvisejících s atraktivitou tváře a vlasů. Je třeba ohodnotit např. kapitoly o anatomii vlasů a růstu vlasů, kde se autorka snaží o hlubší pochopení zkoumaného fenoménu a nebojí se sáhnout po odborné literatuře. I zde se však zdá, že používala nalezené informace dost nekriticky, jinak by nemohla napsat logické nepřesnosti, jako že dřeň vlasu nemá žádnou důležitou funkci, a hned v další větě píše, že se dřeň podílí na lesku vlasů, což je charakteristika, s níž autorka v následujícím textu v souvislosti s vnímanou atraktivitou vlasů pracuje. V úvodu mi dále chybí, že autorka při vyjmenovávání výsledků jednotlivých studií zabývajících se atraktivitou či vnímanou kvalitou nebere ohled na etnické a kulturní pozadí těchto výzkumů – byly všechny prováděny v západních zemích? Na jakých etnicích? Toto hledisko je třeba brát v potaz zejména u znaků, které jsou tak kulturně proměnlivé, jako právě vlasy. Stejně tak by bylo třeba brát v potaz lokální a dobové módy, které mohou ovlivnit vnímání jak atraktivity barvy, lesku, tak i objemu vlasů. Autorka např. nekriticky přejímá, že rovné a lesklé vlasy jsou chápány jako atraktivní - není však právě toto vnímání spíše výsledkem nějaké momentální módy?

Autorka tu dále na několika místech operuje s pojmy „subjektivní“ a „objektivní“, přičemž vnímání kvality vlasů považuje za „objektivní“ hodnocenou kvalitu vlasů. Považuji za hrubou chybu domnívat se, že něčí hodnocení je „objektivním“ měřítkem daného jevu. Naopak by bylo zajímavé a v této oblasti výzkumů inovativní analyzovat vlasovou strukturu objektivněji pomocí fyzikálně chemických rozborů, a ne se spoléhat pouze na hodnocené kvality. Stejný problém se dále vyskytuje v empirické části práce, kde se operuje s pojmy jako „kvalita vlasů“, „jemnost vlasů“ atd., ovšem přesnější by bylo „vnímání kvality vlasů“ nebo „vnímání jemnosti vlasů“, neboť všechny tyto aspekty nebyly analyzovány nějakým měřicím nástrojem, ale kategorizovány na základě vnímání dvou kodérů. Nelze pak např. na str. 35 říci, že „čím jsou vlasy rovnější, tím jsou jemnější“, ale „čím jsou vlasy hodnocené jako rovnější, tím jsou hodnocené jako jemnější“.

Dále nelze souhlasit se zněním hypotéz, jak jsou popsány na str. 26. Např. hypotéza 1. „Tváře žen s lepší kvalitou vlasů budou hodnoceny jako atraktivnější“ je nepřesná, protože se jedná o „fotografie portrétů žen s vlasy“ – nelze totiž určit, zda to jsou vlasy nebo tvář, co činí fotku atraktivní. V tom spočívá asi největší výtka k celému výzkumu – proč byly do výzkumu vlasů použity portréty skutečných žen a ne např. kompozity se všemi stejnými tvářemi? Tím by se přeci odfiltroval vliv atraktivity tváře. Dále byly použity pouze fotografie zepředu a nikoliv z profilu či zezadu, které by o vzhledu vlasů odhalily mnohem více (takové fotografie máme na našem pracovišti k dispozici). Počet hodnotitelů (N=34, z toho 16 mužů a 18 žen) mi dále přijde velmi malý na hodnocení v této kultuře tak variabilního znaku jako jsou vlasy. V kapitole Kategorizace vlasů autorka tvrdí, že některé charakteristiky, jako je jemnost a lesk vlasů, máme „přirozeně dané“, a podle autorky tedy v podstatě neměnné – ale co např. vliv stresu či nemocí na tyto charakteristiky? A co víc, nezdá se, že by autorka

u nafocených žen zjišťovala skutečnost, zda měly vlasy nabarvené či odbarvené – ačkoliv autorka tvrdí, že barvy vlasů žen v této studii „byly přijatelné míře rozsahu přirozených barev“ (kdo určil, že je míra přijatelná?), ovšem barvení může rapidně zvýšit intenzitu barvy a také lesk vlasů, takže nemusí jít o kvalitu vlasů, jako spíše kvalitu daného přípravku. Dále, zahrnout do analýzy také vlasy stažené dozadu, mi přijde zbytečné (stačilo pozérky instruovat, ať si vlasy rozpustí) a brala bych v potaz pouze analýzu bez těchto jedinců, což značí vzorek 57 žen. Kódování vlasů dvěma kodéry je také sporným bodem – zejména pak kódování „jemnosti“ vlasů, kde kodérky vycházely z fotografií a jemnost vlasů je tedy pouze vizuální charakteristikou.

U výsledků autorka nebere v potaz trendy, které se v analýze ukazují – např. na str. 36 se ukazuje trend ke vlivu barvy vlasů na hodnocenou atraktivitu fotografií ($p=0,08$), ale v textu o tom není zmínky. Na str. 39 se pak ukazuje, že barva má vliv na hodnocení atraktivity u mužských hodnotitelů, nicméně z textu není patrné, jaké zastoupení tyto barevné variace ve zkoumaném vzorku mají – z 57 hodnocených žen nepředpokládám více než 5 žen s rezavou barvou. Čtenář bez tohoto údaje nemůže z tohoto výsledku vůbec nic usuzovat.

Samotná interpretace výsledků je pak více než skromná, zasloužila by si mnohem více prostoru.

Na obhajobě by mě zajímalo, zda autorka neví o nějakém výzkumu, který by zkoumal souvislost kvality vlasů s objektivněji zjišťovaným zdravotním stavem jedinců? V práci bylo řečeno, že vnímaná kvalita vlasů souvisí se subjektivně vnímaným zdravím respondentů.

Dále se v práci autorka zabývá vlivem délky vlasů na atraktivitu – jak se ukazuje, u žen délka pozitivně s vnímanou atraktivitou souvisí a jedním z možných vysvětlení je evoluční hledisko délky vlasů jako ukazatele mládí a vnímaného zdraví. Ovšem výzkumy prováděné na mužích ukazují pravý opak. V této souvislosti by mě zajímalo, jak by si to autorka vysvětlila a dále zda neví, od kdy je známo, že si lidé zkracují vlasy.

Pokud se chce autorka pouštět do dalších podobných výzkumů, navrhovala bych propracovanější design výzkumu a zejména nějakou zajímavou inovaci – například je zajímavá otázka, jakou roli hrají pro ženy i muže ženské vlasy v kulturách, kde je ženy zakrývají.

Celkově práce splňuje nároky kladené na bakalářskou práci a doporučuji ji k obhajobě s navrhovanou známkou 2-3 v závislosti na obhajobě.

V Praze 13.6.2011

Dr. J. Valentová, Katedra antropologie, FHS UK